

Böwürslenli meýdan 1 (Hekaýalar toplumy)

Category: Hekaýalar

написано kitapcy | 28 февраля, 2025

Syçanlar nesilden-nesle geçip gelýän öýlerini çeşmejigiň ýakasyndaky gür ağaçlar bilen jäheklenen meýdanda, böwürslenligiň düybünde gurupdyrlar.

Böwürslenlikde ýasaýan syçanlar örän zähmetsöýerdi. Olar howanyň maýyl günleri tokaýdan ýygnan güllerinden, miwelerinden we hozlaryndan süýjüje mürepbe gaýnadyp, çöplän kömelekleridir gök önumlerini ätiýaç üçin duza ýatyrardylar. Ähli taýýar önumler bolsa töňäniň içindäki ammarda saklanardy.

Işleriniň köpdüğine garamazdan, syçanlar göwün açmakdan hem yüz öwürmeýärdiler. Ýylyň islendik wagty olaryň biriniň doglan günü, haýsydyr bir toý ýa-da baharyň gelmegi ýaly şagalaň etmäge bahana tapylar durardy. Hawa, önkülerimiziň aýdyşy ýaly, syçanlaryň bar ýerinde toýam bar.

BAHAR NAGMASY

Doglan gün

Ajaýyp säher çagydy. Bahar güneşi penjiresi giňden açylan öýjagazlara aralaşmaga ýetişipdi. Syçanlaryň Wilfred Toadflaksdan başgasy henizem ukudady. Ol gözlerini açyp: «Eýýäm Gün dogupdyr!» diýip, düşekden böküp turdy-da, ene-atasynyň otagyna baryp, sesiniň ýetdiginden gygyryp ugrady:

- Oýanyň! Çaltrak oýanyň!
- Näme bolýar, Wilfred? – diýip, kakasy oýaly-ukuly sorady.
- Bu gün meniň doglan günüm! – diýip, ol şadyýan seslendi.

Ene-atasy şobada: «Doglan günüň gutly bolsun, Wilfred!» diýip, ony gutladylar.

Ýaňy otaga giren uýalary DÜwmejik bilen Bägüljik hemem özünden kiçi jigisi Tilli dagy hem ony gutlamaga durdy.

– Doglan günüň gutly bolsun! Hany, seniň sowgadyň nirede Wilfred? – diýip, olaryň ählisi birden sorady.

Edil şol wagt olar burçda duran sowgatlary gördüler. Wilfred olara tarap ylgap bardy-da, derrew sowgatlaryň gabyny aýyrmaga durdy. Wilfred ilkinji sowgadyny açandan: «Bu näme?» diýip, Bägüljik sorady.

– Bu deprek – diýip, Wilfred ony ýokary galdyryp şadyýan jogap berdi.

– Waý, ony menem çalyp görsem bolýamy? – diýip, uýajyklary sorady.

Ýöne ejeleri:

– Bu Wilfrediň sowgady, şonuň üçinem, goý, ilki özi çalyp görsün – diýip, ýatan ýerinden seslendi.

Şol wagt Tilli başga bir sowgady açyp: «Görsene, oýunjak sapança. Muny hezil edip oýnaryn» diýip, begençden ýaňa uçaýjak boldy. Ýöne iň gowy sowgat olaryň ahyrkysy bolup çykdy. Ol Wilfrediň elmydama arzuw edip ýoren tüýdüjegidi. Bägüljik bilen DÜwmejik ony çalmagy Wilfredden haýış etdiler, ýöne ejeleri ilki bilen ertirlik edinmelidigini aýtdy-da, Wilfredden: «Näme iýesiň gelýär?» diýip sorady. Çagalaryň bary birden: «Byzmyk, byzmyk, byzmyk!» diýip jogap berdiler.

Hanym Toadflaks ertirlik taýýarlamak için aşhana gitdi, jenap

Toadflaksyň bolsa henizem düşeginde ýatyşydy.

Bahar şemaly Wilfrediň tüýdüğiniň sesini bahym tokaýyň ähli ýerine ýetirdi. Ýabany almalygyň ýanyndaky öýjagazda ýasaýan jenap we hanym Äpler adatdakylary ýaly sáher bilen oýandylar. Olar hem Wilfrediň tüýdüğiniň owazyny açyk penjirelerinden eşitdiler. Hanym Äpl hoşboý ysly howany demine sorup, gerinjiräp turdy-da, alma ýapraklaryndan içgi taýýarlamak üçin aşak – aşhana tarap yöneldi. Ol ajaýyp aşpez hemem örän gownaçyk syçandy. Onuň öýünden elmydama ýaňy bişirilen kökäniň we böwürslenli çoregiň ysy geler durardy.

– Ertirlik taýýar! – diýip, ol adamsyny nahara çagyrdы. Biraz wagtdan olar çay başyna geçdiler.

Olar saçagyň başynda kakadylan çörek bilen bal iýip oturyşlaryna, Wilfrediň tüýdüğiniň sesini diňleýärdiler.

– Meň pikirimçe, kimdir biri garajokjokydan sapak almalymyka diýýän – diýip, murtuny towlap, penjegini geýip duran jenap Äpl saklanyp bilmän öz pikirini aýtdy. – Ertirligiň üçin sag bol, hemişekiler ýaly örän tagamly bolupdyr – diýip, aýalyna minnetdarlyk bildirdi-de, töňnedäki ammara gitjekdigini aýtdy.

Jenap Äpl mylakatly, köneçil syçandy. Ol böwürslenli meýdandaky syçanlaryň azyk saklanýan töňnelerine gözegçilik edýärdi.

– Eger bizem Wilfred üçin nähilidir bir üýtgeşik bir zat edip bilsek gow-a bolardy, nähili pikir edýäň? – diýip, ol öýden çykmazyndan ozal hanym Äple geňeşdi. – Ýeri bolýar, onda men-ä ugradym.

Töňnedäki ammar gaty uzakda däldi.

Haçan-da, jenap Äpl gapa gelende, kimdir biriniň öz guýrugyndan çekýändigini duýup, yzyna öwrülende Wilfrede gözü düşdi.

– Bu gün meniň doglan günüm – diýip, Wilfred aýtdy. Jenap Äpl

ony doglan günü bilen gutlady-da:

– Meniň bilen ammara gitjekmi? Biz saňa bir zatlar saýlarys – diýip sorady.

– Uly höwes bilen! – diýip, Wilfred begençli aýtdy.

Böwürslenlikde ýasaýan syçanlar azyk öňümlerini köne töňnedäki ammarda saklaýardy. Uly däliziň ugrundaky ýol maňylardan, ary balydyr beýleki ballardan, ir-iýmişlerden doly ammara alyp barýardy. Iýmit saklamagam edil ony iýen ýaly hezildi, şonuň üçinem Wilfred howlukmazlygy ýüregine düwdi.

– Hany aýt, Wilfred, doglan gününde nähildir üýtgeşik bir zat görmek isleýäňmi? – diýip, jenap Äpl ondan sorady.

– Umuman-a, ýok, ýone Primroza bilen özara başdangeçirme gurnamagymyz mümkün.

– Düşnükli. Diýmek, başga meýliň ýok-da?

– Ýalňışmaýan bolsam, ejem ýaş toýumy edäýjek ýaly.

Wilfred ahyry şekerli benewşeleri saýlady. Jenap Äpl derrew ony ýokarky tekjeden alyp berdi.

Wilfred sowgady üçin jenap Äple minnetdarlyk bildirdi-de, Tilliniň gözlegine çykdy. Jenap Äpl hem gyzy Deýzidir lord Wudmaislara baryp gaýtmagy makul bildi.

Jenap we hanym Wudmaislар gyrymsy agaçlaryň arasyndaky garry meše agajynyň köweginde gurlan köşkde ýasaýardy. Köşk daşyndan göräýmäge adaty meše agajy ýalydy, ýone onuň içi köp sanly owadan otaglardan doludy.

Koşgүň ortarasında ajaýyp tans meýdançasy ýerleşýärdi. Ýalpyldap duran gapylar owadan koşgүň aşhanasydyr nahar iýilýän otagyna, ýatakhanasydyr oýun oýnar ýaly otaglaryna, egrem-bugram merduwanlara hemem gizlin geçelgelere eltýärdi. Bu köşk hemise Wudmaislар maşgalasyna degişli bolupdy.

Üstki gatdaky iň owadan ottagda lord we hanym Wudmauslar ýaňja oýanypdylar.

– Gör, nähili ajaýyp gün! – diýip, Deýzi hezil edip gerindi.

Haçan-da, olar kakasynyň görme-görşe gelendigini eşidenlerinde, derrew ýerlerinden turup geýindiler-de, ony garşylamak üçin aşak düşdüler.

Jenap Äpl eýýäm aşhanadaky stoluň başynda köşk aşpezi hanym Krestibred bilen hoşboý ysly narpyzly çagy içip otyrdy.

– Salam, kaka, bärík beýle ir gelmegiňe näme sebäp boldy? – diýip, Deýzi sorady.

– Men ýaňja Wilfrede duşdum – diýip, jenap Äpl gürrüne başlady. – Bu gün onuň doglan günü. Şeýle ajaýyp günde meýdanda oturylyşyk gurnaýsak nähili bolar?

– Örän oňat pikir – diýip, lord Wudmaus aýtdy, Deýzi hem makullaýy äheňde baş atdy.

– Men onuň üçin şirinnan bişirjek, hanym Toadflaksam hökman bir süýjüze zat bişirer – diýip, hanym Krestibred derrew zerur zatlaryň ugruna çykdy.

Elbetde, hemmeler habardar edilmelidi, sonuň üçinem jenap Äpl bilen lord Wudmaus derrew myhmanlaryň ugruna çykdy. Olaryň biri ýokarlygyna – tokaýa tarap gitse, beýlekisi aşak – çeşmä bakan gitdi we olar öňlerinden çykan syçany oturylyşyga çagyrdylar. Jenap Äpliň giden ugrunda ilki öňüňden çykan – köne gyrymsy agajyň düýbündäki Baziliniň öyi boldy. Böwürslenli meýdandaky şerbet saklanýan ýerzeminleriň ählisiniň jogapkärçiliği Baziliniň boýnunady. Ol ýaňja oýanypdy. «Oturylyşykmy?! Örän gowy! Men bágül ýapraklaryndan taýýarlanan bir çelek şerbet elterin» diýip, ol otagyň içinden ikibaka aýlanyp, balagyny gözläp ýörşüne, etjek işlerini meýilleşdirýärdi.

Baziliý diýseň göwnaýyk, alçak syçandy, ol hemmeleri aňk edip,

dürli wakalary sagatlap gürrüň bermegi başarıyarydy. Onuň ýene bir aýratynlygy bolsa, hiç haçan egninden gyrmazy gursakçasyny aýyrmazdy.

– Gör, sen nirede ekeniň – diýip, ol seslendi-de, gözläp ýören balagyny diwanyň arkasyndan çekip aldy.

Jenap Äpl şondan soň öýüniň eýwanynda böwürslen baly bilen ertirlik edinip oturan jenap Toadflaksyňka bardy.

– Biz Wilfrede sowgat hökmünde şüweleň gurnamakçy bolýas – diýip, jenap Äpl ýagdaýy düşündirdi. – Biz oňa näme üçin gidýänimizi aýtmarys-da, hemmeler günortan meše agajyndaky köşgүň ýanynda bolmaly diýeris.

Muňa begenen jenap Toadflaks täzeligi aýtmak üçin aýalynyň ýanyna eňdi.

Böwürslenli meýdanyň syçanlary baýramçylygy juda gowy görerdi hemem göwün açmak pikirini göwünjeň makullardylar.

Bu habary lord Wudmaus hem böwürslenli meýdançanyň çeşmä gidýän syrgynyna buşlap çykdy. Täzelik tutuş meýdança ýaýrangoň, onuň golaýlanyny gören syçanlar penjirelerini açyp, oturylyşyk barada sorag berýärdiler.

– Hany, kümämi barlaşdyraýyn, heý, süýjüje bir zat tapylmazmyka? – diýip, garryja hanym Ýiti göz aýtdy.

– Saçagam alsakmykak? – diýip, meýdanda ýasaýan syçanjyklar gyzyklandy.

Ýiti gözlüje Pappi gözegçilik edýän süýtli töňnesinden her dürli peýnir alyp barmaga söz berdi.

Kilwan Dasty Dogwud hem bir sebet çörek eltjekdigine wada berdi.

Tizara syçanlar işlekli üçin ýorunja unumydyr ary balyny, böwürslenden edilen huruşlardyr gülälek tohumy ýaly şüweleňe

gerek zatlary almak için ammara gelip ugradylar.

Hanym Krestibred wada berşi ýaly galyň mesgeli, ullakan şirinnan bişirdi. Wilfrediň ejesi bolsa ony meýdan gülleridir hozlar bilen bezedi.

Wilfred entegem sowgatlaryny oýnap ýördi. Aýratynam, oňa tüýdügeni ýaraýardy. Onuň tüýdüğiniň sesi kä onda eşidilse, kä munda eşidilýärdi. Ol henizem bu hezilligiň özi üçin guralýandygyndan bihabardy. Oňa özünü gowy alyp barsa, hemmeler bilen şüweleňe gitmäge rugsat beriljekdigi aýdylypdy. Şonuň üçinem ol garagolluk etmejek bolup jan edýärdi, emma sowgat berlen tüýdüğeni, deprejigi hemem nohut atýan oýnawaç sapançasy ýanynda bolandoň, bu oňa gaty kyn düşyärdi.

Ahyrsoň syçanlar şüweleň geçiriljek çemenli sähra gitmek üçin meše agajyndaky köşgүň öňüne ýygnanyşdylar.

Wilfred hem ol ýere bardy. Dogrusy, indi özünü hiç kimiň gutlamaýandygy üçin biraz keýpi gaçypdy. Olar, hamala, bu gün onuň doglan günüdigini bilmeýän ýalydy. Ol has köp sowgat alasy gelýärdi, ýöne bu barada soramagyň edepsizlikdigini bilensoň, duýgularyny gizlemäge çalyşyärdy.

Şeýlelikde, kimse sebetli, kimse içi doly süýji düwünçekli, käbirleri bolsa ýükli arabany idip lord Wudmausyň yşaraty bilen çemenli sähralyga sary ýola düşdüler. Her kimiň elinde bir zat bardy. Wilfrede bolsa ýerinden gozgamaga zordan güýji ýetjek agyr araba tabsyryldy. Uýalary Düwmejik bilen Bägüljigiň hemem Tilliniň ýardam bermeginde araba zordan tigirlenýärdi.

Ýol örän uzakdy. Hernäçe kyn düşse-de, syçanlar bu ýoly agzybirlik bilen geçdiler. Lord Wudmausyň «Ynha-da, çemenli sähralyk!» diýen sesini eşiden syçanlar goşlaryny ýerde goýup, şüweleňe taýýarlanmaga başladylar. Otluk meýdanda ýazylan ullakan ak saçagyň üsti sähel salymda dürli naz-nygmatdan doldy.

Wilfred ýadawlykdan ýaňa halys bolandoň, demini dürsemek üçin göterip gelen äpet sebediniň üstünde oturdy. Onuň hatda sebedi açmaga-da mejaly ýokdy. Ol ýadawlykdan ýaňa murtjagazyny sallap otyrka onuň ýanyna hanym Äpl geldi-de, şeýle diýdi:

– Ähli pyçaklar seniň sebediňde öydýän, şirinnany hemem işleklini keser ýaly olary alyp bersene.

Wilfred ýuwaşlyk bilen sandykdan düşüp, onuň gapagyny açdy hemem gözlerine ynanmadı. Sandygyň içinde owadan gaplara dolanan, tertipleşdirilip salnan sowgatlar, iň üstünde bolsa ägirt uly şirinnan bardy. Şol wagt syçanlar üýşüp «Doglan günüň gutly bolsun, Wilfred! Doglan günüň bilen!» diýip aýdyma gygyryp ugradylar.

Onuň ýadawlygy el bilen aýrylan ýaly boldy, onsoň ol sowgatlary açmaga başlady. Bu ýerde näçe diýseň sowgat bardy. Olary ýeke-ýeke oýnap çykmak üçin birnäçe gün gerek boljakdy. Şeýle-de bolsa onuň üçin iň arzyly sowgat tüýdüjegidi. Ol minnetdarlyk alamaty hökmünde syçanlara tüýdüğinde öwrenen täze sazyny çalyp berdi. Hemmeler ony uly lezzet bilen diňlediler. Soňra bolsa hakyky şowhun başlandy – hemmeleriň ünsi hanym Krestibrediň şirinnanyndady. Ol ony deňje bölüp, iň ulusyny şagalaňyň sebäpkärine berdi.

Syçanlar iýip-içip bolandan soň, ulular çemenligiň kölegesinde dynç almaga oturdylar, çagalardyr ýetginjekler bolsa otlaryň hem gülleriň arasynda gizlenpecek oýnamaga durdular.

Biraz wagtdan Gün ýaşyp iňrik garaldy hemem howa sowap başlady. Öye dolanmaga wagt bolupdy. Wilfred oýnamakdan ýaňa halys surnugyp meýdançada uklap galypydy. Ejesi ony araba mündürip öýlerine alyp gaýtdy.

Aý asmana galanda böwürslenli meýdançanyň syçanlary eýýäm ýyljak düşeklerinde rahat ýatyrdylar.

**Iňlis dilinden terjime eden Züleyha ALLABERDIÝEWA,
Türkmen döwlet medeniýet institutynyň 4-nji ýyl talyby**